

Het was een goed jaar voor de kunst(roven)

'Jaarlijks verdwijnen 15.000 kunstvoorwerpen', liet Belga gisteren weten. Sjonge, was het zo erg?

KUNST

BRUSSEL. | Vijftienduizend kunstvoorwerpen verdwijnen er jaarlijks volgens Belga. Het persagentschap hield nog een slag om de arm door 'nagenoeg' 15.000 kunstvoorwerpen te schrijven, maar bij het Art Research Team van de Federale Politie was de verbazing er niet minder om. 'We zitten voor 2008 aan tweehonderd geregistreerde feiten', zegt Lucas Verhaegen, de verantwoordelijke onderzoeker van het Art Research Team. Op die dienst van de Federale Gerechtelijke Directie worden alle feiten van kunstroofstallen gecentraliseerd. 'Het jaar is nog niet afgesloten', zegt Verhaegen, 'maar het kunnen er maximum 250 tot driehonderd worden. Dat aantal is al enkele jaren stabiel.' Op een uitzondering na vallen er wel meer constanten op. Zo was 2006 het jaar van de kasteeldiefstallen. 'De eerste zes maanden zaten we al aan een stuk of vijftien kasteeldiefstallen', zegt Verhaegen. 'Dat was drie keer zoveel als gemiddeld. De verklaring was dat onze Franse collega's in 2005 enkele gespecialiseerde bendes hadden opgericht. De overblijvers verlegden hun actieterrain naar België en Nederland.' Die opstoot is ondertussen weer genormaliseerd. Vooral in Wallonië zijn er nog regelmatig inbraaken in grote landhuizen in parken. Daar tekent zich een nieuwe tendens af. Lucas Verhaegen: 'Vroeger drongen bendes die huizen binnen om er alle waardevolle voorwerpen weg te halen. Hing er een schilde-

rij aan de muur, dan namen ze dat occasioneel ook wel mee. Nu gebeurt het omgekeerde. Bendes focussen resoluut op de kunstvoorwerpen.'

Kerkdiefstallen blijven constant, maar wel hoog. Gemiddeld is er elke anderhalve week een kerkdiefstal. Vaak wordt die laat opgemerkt, zo laat dat men het niet meer de moeite vindt om de diefstal aan te geven. Het Art Research Team is nu bezig de kerkfabrieken te sensibiliseren.

Gelegenheidsdieven

'Bij de kerkdiefstallen zitten wel eens gelegenheidsdieven', aldus Verhaegen. 'Die lopen doorgaans snel tegen de lamp, omdat ze die typische objecten niet verkocht krijgen. Gespecialiseerde dieven beschikken meestal wel over verkoopkanalen; die leiden doorgaans naar het buitenland. Het gevolg is dat kunst van Belgische bodem overwegend in het buitenland wordt aangetroffen. Wij leggen hier meestal de hand op buitenlandse objecten.'

Drieste museumroven, zoals in Zwitserland en Noorwegen, hebben zich tot dusver niet bij ons voorgedaan. 'In 2007 zaten we aan een tiental museumdiefstallen. Dit jaar zullen dat er niet meer zijn. Het Smak in Gent heeft het geval gehad van de kever van Panamarenko, maar meestal zijn het eerder kleinere musea die het slachtoffer worden van inbraak.' Het Art Research Team inventariseert fotomateriaal van gestolen objecten en verspreidt dat bij kunsthandelaars en antiekzaken. Voor internationale zoekacties schakelt het Interpol in. (gse)

AHA ARCHITECTUUR

KOEN VAN SYNGHEL

EEN ACHTERDEUR ALS VLUCHTRROUTE

Een samenleving kan je moreel afrekenen op haar zorg voor de zwakkeren. Kinderen, ouderen, zieken en havenlozen huisvesten genereert immers architectuur waarvan af te lezen valt of ze al dan niet met zorg tot stand kwam.

Merkwaardig is dat een architect als Patrick Lefebure een oeuvre heeft bijeengebouwd waarin architectuur voor de zorgsector – zoals psychiatrische tehuizen – zonder meer model kan staan voor een algemene architectuur van het wonen. In de psychiatrie heeft men lang vastgehouden aan een radicale scheiding tussen intra en extra muros, tussen binnen en buiten. Kwestie van de maatschappij te beschermen, of de patiënten tegen zichzelf. Een psychiatrische patiënt kan het immers als een bedreiging ervaren om die binnen-buitengrens te overschrijden. Hij kan zich verloren voelen, zonder houvast, wanneer hij via de voordeur zijn huis verlaat. 'Daarom', zegt Lefebure, 'heeft hij de fysieke en mentale keuze nodig tussen een voor- en een achterdeur. Waarbij de achterdeur desgewenst als vluchtroute dient. Naar een plek waar iemand hem of haar in bescherming kan nemen.'

'In wezen is er weinig verschil tussen een tehuis en een gezinswoning'

Dat idee, van een 'vluchtroute naar een huis van vertrouwen', werkte Lefebure uit in de Lorkenstraat in Gent. Het psychiatrische verzorgingstehuis daar, geënt op een typisch Gents beluik, leunt aan tegen het psychiatrische centrum Dr. Guislain. Lefebure geeft met zijn ontwerp gestalte aan een hedendaagse visie op de open psychiatrie. Met een uiterst heldere hedendaagse baksteenarchitectuur revitaliseert hij ook het beluik en herwint hij de vrijheid van de straat. Eigenlijk zet hij sociale woningen neer in de originele betekenis van het woord: menswaardig wonen voorbij de perceelgrenzen van je eigen huis.

In Torhout kreeg Lefebure de vraag om langs een drukke ringweg een verzorgingscomplex te ontwerpen. Een ontheemde plek. Maar de architect liet zich niet uit zijn lood slaan door de identiteitsloosheid van de omgeving. Beslist zette hij een bouwblok neer. Drie vlagels strak in een U-

vorm rond een binnenkoer geschikt. De U vormt een alternatief voor een in zichzelf gekeerde kloostertuin. De vorm biedt een beschutte plek, die de blik toch de vrijheid laat met zicht op de omgeving. Terrassen verknopen het gebouw met de tuin. Overstekende balkons scheppen nissen en beschutting tegen regen of zon. Hier vinden de gasten klein genot in een sigaret. Hier ontstaan gesprekken van alle dag.

De Ent, want zo wordt het verzorgingstehuis genoemd, naar het gelijknamige kunstwerk in de tuin van Stefaan Van Besien, staat er pretentieloos en genereus bij. Luxueus zonder valse luxe. Zestig gasten wonen hier. Net zo goed zouden hier 15 tot 20 families kunnen wonen. Zouden kinderen of bejaarden de tuin kunnen delen, of zou er een kantoor of een buurtwinkel gelegen kunnen zijn. Dit gebouw is een stuk stad, binnen de contouren van een hedendaagse hofstede. Een fascinerende en levensnoodzakelijke combinatie van pretentieloze, maar doortastende architectuur in een tijdloze typologie die stad en platteland in zich opneemt.

Lefebure hernam dit principe nog voor een ander psychiatrisch verzorgingstehuis, in Zelzate, naast een kerk en een schooltje. Met de sociale woonwijk in de buurt leken alle elementaire ingrediënten aanwezig voor een dorp. Alleen het plein ontbrak. Lefebure is bitter omdat bij gebrek aan stedenbouwkundig overleg er geen publieke ruimte kwam die het verzorgingscentrum met het embryonale dorp verbond. 'Het is perfect mogelijk', zeg Lefebure, 'een bouwomgeving te ontwerpen waarbij de grens tussen tehuis en gezinswoningen vervaagt. In wezen is er tenslotte geen onderscheid, het gaat in beide gevallen over mensen en hun thuis.'

Over mensen en hun thuis... Daarmee raakt Lefebure meteen de essentie van zijn architectuur. En de vraag hoe de samenleving zorg draagt voor die mensen en hun thuis.

De citaten kwamen uit 'De geschikte plek', het boek dat Laurens De Keyser schreef over het werk van de architect Patrick Lefebure en dat onlangs verscheen bij uitgeverij Lannoo.

In deze rubriek bespreekt de architect en criticus Koen Van Syngel tweewekelijks een opgemerkt hedendaags gebouw of ontwerp.

INTERNET

Cultuursite Europeana opnieuw online

Een maand nadat ze op haar lanceringsdag was stilgevallen, is de portaal-site Europeana weer online. Het initiatief van de Europese Unie is een digitale databank die items verzamelt uit het gezamenlijke erfgoed. Ze linkt door naar archieven, nationale bibliotheken en musea. Op de startdag eind november noteerde men op het hoofdkwartier in Den Haag tien miljoen hits per uur, met een crash tot gevolg. Inmiddels is de capaciteit verviervoudigd. De site is opnieuw beschikbaar, maar zit in een testfase. (gse)

ONLINE

www.europeana.eu

FILM

'Femme fatale' Ann Savage overleden

In een verzorgingstehuis in Los Angeles is de Amerikaanse actrice Ann Savage op 87-jarige leeftijd overleden, na complicaties na een reeks beroertes. Savage was in de jaren '40 en '50 in meer dan dertig misdaadfilms, westerns en andere films te zien. Ze speelde er vooral de femme fatale. Zo was ze onder meer te bewonderen in *The unwritten code* (1944), de film noir klassieker *Detour* (1945), *Satan's cradle* en *Renegade girl* (1949). Nadien speelde ze nog zelden in films, maar afgelopen jaar was ze, een van de hoofdrolspeelsters in *My Winnipeg* van de Canadese filmmaker Guy Maddin. (dps)

Het verzorgingstehuis in de Lorkenstraat in Gent, een ontwerp van Patrick Lefebure. © Eric de Wilt

Surf naar spotter.be en win 125 duotickets voor het Salon voor Lichte Bedrijfs-, Vrijtijdsvoertuigen en Moto's 2009!

SPOTTER.be